

QORIN TIFI EPIDEMIOLOGIYASI VA DAVOLASH USULLARI

*Shodiyev Boymurod Xolmurodovich**“Zarmed” Universiteti o’qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada qorin tifi kasalligining etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinik ko‘rinishlari, diagnostikasi va zamonaviy davolash usullari ko‘rib chiqiladi. Qorin tifi dunyo miqyosida keng tarqalgan infeksiyon kasalliklardan biri bo‘lib, uning yuqish yo‘llari, profilaktikasi va davolashdagi yangi yondashuvlar muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Kasallikning kelib chiqishi, tarqalishi va uni oldini olish choralari haqida batafsil ma’lumot beriladi.

Kalit so‘zlar: Qorin tifi, Salmonella Typhi, etiologiya, epidemiologiya, antibiotik terapiya, profilaktika, vaksina.

Аннотация: В данной статье рассматриваются этиология, эпидемиология, клинические проявления, диагностика и современные методы лечения брюшного тифа. Брюшной тиф является одной из наиболее распространённых инфекционных болезней в мире, а пути его передачи, профилактика и новые подходы в лечении имеют важное научное и практическое значение. Подробно освещаются происхождение заболевания, его распространение и меры профилактики.

Ключевые слова: Брюшной тиф, SalmonellaTyphi, этиология, эпидемиология, антибиотикотерапия, профилактика, вакцина.

KIRISH: Qorin tifi (Salmonella Typhi) sababli yuzaga keladigan o‘tkir infeksiyon kasallik bo‘lib, ichaklar orqali o‘tkaziladigan bakterial infeksiya hisoblanadi. Qorin tifi asosan sanitariya-gigiyenik sharoitlar yetarlicha bo‘lmagan hududlarda keng tarqalgan. Dunyosog‘liqni saqlash tashkiloti (DSST) ma’lumotlariga ko‘ra, har yili dunyo bo‘ylab 10-20 million kishi ushbu kasallikka chalinadi, ulardan 100 mingga yaqin bemor vafot etadi. Etiologiya: Qorin tifi Salmonella entericaturkumiga kiruvchi Salmonella Typhibakteriyasi tufayli rivojlanadi. Ushbu bakteriya grammanfiy tayoqcha shaklidagi mikroorganizm bo‘lib, tashqi muhitda uzoq muddat saqlanib qolish xususiyatiga ega. •Manba: Kasallik manbai faqat inson hisoblanadi —kasallangan bemorlar yoki bakteriya tashuvchilar. •Yuqish yo‘llari: -Fekal-oral yo‘l: ifloslangan suv yoki oziq-ovqat orqali. -Gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik. -Tibbiy asbob-uskunalarining yetarlicha sterilizatsiya qilinmaganligi. Epidemiologiya: Qorin tifi dunyoning ko‘plab mamlakatlarida, ayniqsa Osiyo, Afrika va Janubiy Amerikaning rivojlanayotgan mamlakatlarida keng tarqalgan. Kasallikning tarqalishiga quyidagilar ta’sir qiladi: -Suv ta’minotining yomonligi va kanalizatsiya tizimining yetishmasligi. -Aholi zichligi

va kambag'allik.-Issiq iqlim sharoitlari bakteriyaning ko'payishi uchun qulay muhit yaratadi.

Statistik ma'lumotlar:Osiyo qit'asida kasallikning umumiy holatlarining 80% qayd etiladi.-O'zbekiston kabi mamlakatlarda ham sanitariya-gigiyena talablari buzilgan hududlarda alohida e'tibor talab etiladi.Klinik belgilar: Kasallik 10-14 kunlik inkubatsion davrdan so'ng klinik ko'rinish beradi. Kasallikning asosiy belgilari quyidagilar:1.Isitma: Uzluksiz, ko'pincha 39-40°C gacha ko'tariladi.2.Intoksikatsiya: Bosh og'rig'i, holsizlik, mushak og'riqlari.3.Ovqat hazm qilish buzilishlari: Ko'ngil aynishi, qayt qilish, ich qotishi yoki diareya.4.Teri o'zgarishlari: Qorin terisida "Roseola"nomli mayda toshmalar paydo bo'lishi.5.Gepatomegaliya va splenomegaliya: Jigar va taloqning kattalashuvi.Kasallikning og'ir kechishida ichakdan qon ketish va ichak perforatsiyasi kabi asoratlar yuzaga kelishi mumkin.Diagnostika: Kasallikni aniqlashda laborator diagnostika muhim rol o'ynaydi:1.Qon tahlili: Bakteremiyadavrida Salmonella Typhianiqatlanadi.2.Koprogramma: Najasda bakteriyalar aniqlanishi mumkin.3.Serologik testlar: Widal testiorqali antitanachalarni aniqlash.4.Qon biokimyosi: Organlarning faoliyatini baholash.Tasniflash: Kasallikning o'rta, yengil va og'ir darajadagi shakllari mavjud.Davolash usullariQorin tifi bemorlarini davolash quyidagilarni o'z ichiga oladi:1.Antibiotik terapiya:oBirinchi tanlov preparatlari: Ciprofloxacin, Ceftriaxone.O'ta chidamli bakteriyalar uchun Azithromycinqo'llaniladi.2.Detoksikatsiya: Organizmni toksinlardan tozalash uchun infuzion terapiya (NaCl, Ringer eritmasi).3.Simptomatik davolash:oIsitmani tushirish uchun antipiretiklar (paratsetamol).Ovqat hazm qilish tizimini qo'llab-quvvatlash.4.Dam olish va parhez: Yengil, hazm bo'luvchi ovqatlar va ko'p miqdorda suyuqlik ichish.Asoratlar: Kasallik o'z vaqtida davolanmasa, ichakdan qon ketish, peritonit kabi og'ir asoratlar rivojlanadi.Profilaktika: Qorin tifi profilaktikasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:1.Shaxsiy gigiyena: Qo'lni sovunlab yuvish va toza suv iste'mol qilish.

Vaksinatsiya: Kasallik yuqori tarqalgan hududlarda Typhoid Vivaksinasini qo'llash.3.Suv va oziq-ovqat xavfsizligi: Ichimlik suvini qaynatish va mevasabzavotlarni yaxshilab yuvish.XULOSA: Qorin tifi zamonaviy tibbiyotda dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Kasallikning oldini olish uchun sanitariya-gigiyena sharoitlarini yaxshilash, profilaktik choralarni ko'rish va vaksinasiyadan foydalanish zarur. Vaqtida aniqlangan va to'g'ri davolangan qorintifi bemorlarning to'liq sog'ayishiga yordam beradi. Ilmiy va texnologik yutuqlar yordamida ushbu kasallikni samarali boshqarish imkoniyati ortib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Таркибида М. И Др. Механический Состав Почв Ромитанского Района И Его Влияние На Плодородие Почв //Development. – Т. 31. – С. 47.
2. Амонова Д. Б., Хамрокулова Н. К. К., Сулаймонов Б. Б. У. Методы независимой и творческой деятельности студентов в обучении биологии //Academy. – 2020. – №. 6 (57). – С. 16-17.
3. Хамрокулова Н. К. К. Физиологические Свойства Интродуцированных Корневых Лекарственных Растений Бухарского Оазиса //Academy. – 2021. – №. 1 (64). – С. 26-28.
4. Хамроева Н. К. К. Преимущества возможностей “smart education” в обучении биологии //Academy. – 2020. – №. 5 (56). – С. 50-52.
5. Norboeva U., Hamrokulova N. Soybean-A Natural Source Of Protein //E Conference Zone. – 2022. – С. 79-81.